

Kommunstyrelsens anvisningar till finanspolicy

För Härnösands kommun samt
de helägda kommunala bolagen

Beslutad av kommunstyrelsen 2010-03-02

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING	3
1.1	Finanspolicyn syfte och omfattning	3
1.2	Uppdatering av finanspolicy	3
1.3	Övergripande mål för finansverksamheten	3
1.4	Ansvarsfull investerare	3
2	Fördelning av ansvar och befogenheter	4
3	Likviditetsplanering	5
3.1	Likvidplanering inom koncernen	5
3.1	Utbetalningar	5
3.2	Inbetalningar	6
4	Riskhantering	7
4.1	Aktiv finansförvaltning	7
4.2	Identifierade risker	7
5	Tillgångar	8
5.1	Kommunkoncernens kassaflöden	8
5.2	Likvidöverskott i kommunen	8
5.3	Utlåning	8
5.4	Placering pensionsmedel	8
6	Skulder	9
6.1	Allmän inriktning	9
6.2	Risk och upplåningsbehov	9
6.3	Finansiell leasing	10
6.4	Pensionsskuld	10
6.5	Betalningssystem	10
7	Försäkrings- och derivatinstrument	11
8	Borgen och garantier	12
9	Styrning, rapportering och internkontroll	13
9.1	Styrning	13
9.2	Rapportering	13
9.3	Internkontroll	13

1 INLEDNING

Text i kursiv stil i dessa anvisningar är kommunfullmäktiges finanspolicy. Övrig text i detta dokument utgörs av anvisningar.

1.1 Finanspolicyn syfte och omfattning

Finanspolicyn syftar till att fastlägga mål och riktlinjer för kommunen och de kommunala bolagen inom det finansiella området. Policyn omfattar:

- *Koncernsamordning av finansverksamheten*
- *Likvidplanering*
- *Placering*
- *Utlåning*
- *Upplåning*
- *Leasing*
- *Försäkringsinstrument*
- *Borgen och garantier*
- *Kommunfullmäktiges medelsanvisning enligt 8 kap §3 KL*

1.2 Uppdatering av finanspolicy

Kommunstyrelsen skall till kommunfullmäktige föreslå förändringar i finanspolicyn när förutsättningarna förändras i omvärlden eller inom kommunkoncernen.

Kommunstyrelseförvaltningens ekonomikontor ansvarar för att föreslå förändringar i finanspolicy och anvisningar till densamma. Ekonomikontoret äger rätt att inom dessa anvisningar utfärda egna anvisningar för kommunens räkning.

1.3 Övergripande mål för finansverksamheten

Finansverksamheten skall bedrivas

- *så att finansiering av kommunens och bolagens verksamhet kan ske så långt det är möjligt med egna medel samt att likvidöverskott skall i första hand användas internt i kommunkoncernen om inte bättre finansiering eller placering kan fås givet samma risk.*
- *så att den medverkar till att säkerställa kommunkoncernens betalningsförmåga på lång och kort sikt.*
- *på ett säkert och effektivt sätt utan spekulativa inslag med en avvägning av risk och avkastning.*
- *i samverkan mellan kommunen och de kommunala bolagen utan att otillbörlig konkurrensfördel uppkommer för bolagen.*
- *så att god avkastning erhålls på de finansiella tillgångarna.*

1.4 Ansvarsfull investerare

Den kommunala koncernen ska i sin kapitalförvaltning sträva efter att vara en ansvarsfull investerare. Detta innebär att placeringar ska bedömas efter såväl etiska som ekonomiska och finansiella aspekter.

Placeringar i enskild aktie skall ej göras i bolag vars omsättning till mer än 5 procent härrör från områdena tobak, alkohol, krigsmateriel, vapen eller pornografisk verksamhet.

2 Fördelning av ansvar och befogenheter

För den kommunala koncernen skall följande ansvars och befogenhetsfördelning gälla avseende den finansiella verksamheten.

<i>Kommunfullmäktige</i>	• Beslutar om policy för kommunkoncernen.• Beslutar om ramar för upplåning och utlåning, borgenstak samt övriga finansiella mål
<i>Kommunstyrelsen</i>	• Ansvarar för finansverksamheten i kommunen och verkställer kommunfullmäktiges beslut.• Ansvarar för uppsikten över de kommunala bolagens finansverksamhet.• Ansvar för koncernkontostrukturen.• Ansvarar för förvaltning av donationsstiftelser.• Delegerar löpande uppgifter samt utfärdar anvisningar och riktlinjer rörande finansverksamheten i kommunen.• Beslutar om kommunstyrelsen representanter i pensionsstiftelsen samt överföring av likvida medel till densamma för kommunens räkning.
<i>De kommunala nämnderna</i>	• Följer i sin verksamhet reglerna i finanspolicyn samt delegationsbeslut.
<i>De kommunala bolagen</i>	• De kommunala bolagen skall upprätta en företagsspecifik finanspolicy som baseras på den kommungemensamma finanspolicyn samt gällande ägardirektiv som skall antas av företagets styrelse och som delges kommunstyrelsen.

I detta dokument avser den kommunala koncernen Härnösands kommun, Härnösandshus AB med dotterbolag samt Härnösand Energi och Miljö AB med dotterbolag.

Ansvarig tjänsteman för finansförvaltningen är ekonomichefen och vid dennes förfall biträdande ekonomichef. Kommunstyrelsens delegationsordning fastställer vem som får teckna kommunens firma i olika finansärenden. Inom ramen för dessa anvisningar skall ansvarig tjänsteman:

- Föreslå kommunstyrelsen ändringar i anvisningarna.
- Samordna kommunkoncernens finansiella verksamhet.
- Bevaka utvecklingen i de finansiella marknaderna.
- Rapportera till kommunstyrelsen om den finansiella utvecklingen.
- Initiera ärende rörande kommunens finanser till kommunstyrelsen.
- Placera likvida medel.
- Ansvara för koncernkontostrukturen.
- Verkställa kommunens upplåning, utlåning och andra försäkringsinstrument.
- Ansvara för borgenshanteringen efter beslut.
- Förvaltning av donationsstiftelser.
- Vara Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse behjälplig i administrativa och finansiella frågor.

3 Likviditetsplanering

För att nå en effektiv penninghantering skall en övergripande samordning ske av likviditeten. De kommunala bolagen skall delge kommunstyrelsen information om ett finansieringsbehov uppkommer.

De helägda kommunala bolagen skall tillsammans med kommunen ingå i en koncernkontostruktur för att optimera likviditetshanteringen. För detta erlägger bolagen ett antal punkter i ränta på lånad summa i koncernkontostrukturen. Storleken uppgår till samma antal punkter som borgensavgiften.

Kommunstyrelsen får besluta om riktlinjer för likvidplaneringen inom kommunkoncernen.

I samband med budgetarbetet skall kommunstyrelsen föreslå ramar för upplåning för kommunen för att säkerställa att tillräckligt med likvida medel finns för att kommunen skall kunna bedriva sin verksamhet på ett betryggande sätt.

Kommunstyrelsen skall avsätta medel till Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse som minst motsvarar ökningen av kommunens samlade pensionsskuldökning. Kan inte detta göras skall kommunstyrelsen tillskriva kommunfullmäktige. Avsättningar på mer än 50 miljoner kronor årligen till Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse, utöver den årliga pensionsskuldsökningen, skall beslutas av kommunfullmäktige. Motsvarande del till belopp av åtagandet skall överföras till pensionsstiftelsen.

3.1 Likvidplanering inom koncernen

De kommunala bolagen skall kontakta ansvarig tjänsteman för att informera om sitt finansieringsbehov. Utifrån detta gör ansvarig tjänsteman bedömning huruvida detta skall tillskrivas eller informeras i kommunstyrelsen.

Ansvarig tjänsteman skall minst en gång per år träffa de helägda kommunala bolagen för att diskutera den framtida likvidplaneringen i koncernen.

3.1 Utbetalningar

Betalningar i Härnösands kommun skall göras så att inte extra kostnader uppstår i form av dröjesmålsräntor, påminnelse- eller inkassoavgifter. Varje person inom kommunen ansvarar för sin del i betalningsflödet och skall vidta åtgärder vid beställning att inte kommunen får merarbete och/eller merkostnader.

I samband med att avtal upprättas skriftligt eller muntligt, skall det framgå att

- Betalning sker 30 dagar från fakturans ankomst. Undantag är periodiska fakturor eller när annan affärsuppgörelse görs.
- Faktura-, expeditions- eller andra avgifter accepteras normalt inte.
- Betalning sker normalt i efterskott.
- Bidrag till föreningar betalas ut enligt respektive nämnds bestämmelser. Utbetalningsrutinerna skall integreras in i befintliga ekonomiska system, så långt det är ekonomiskt försvarbart.

Vid ansökan om bidrag eller rekvisitioner skall ersättning sökas så snabbt som möjligt. Förskott skall sökas i de fall det är möjligt.

3.2 Inbetalningar

I kommunens taxor och avgifter skall enkelhet eftersträvas. Debitering skall normalt ske månadsvis. Avtal, avgifter och taxor bör utformas så att betalning kan ske senast sista förbrukningsdagen.

Regler, avgifter och rutiner kring kundefakturering, krav- och inkassohantering regleras i särskilda riktlinjer¹.

¹ Riktlinjer för fakturering och kravhantering.

4 Riskhantering

4.1 Aktiv finansförvaltning

All form av ekonomisk verksamhet innebär alltid ett visst mått av finansiellt risktagande. En passiv finansförvaltning innebär att inga åtgärder vidtas för att minimera eller parera risker. Genom en aktiv finansförvaltning skapas möjligheter till ett rationellt hanterande av risker med beaktande av den kostnad som det medför att minska eller eliminera riskerna.

Ansvarig tjänsteman skall ges förutsättningar och organisera arbetet så att en aktiv finansförvaltning kan ske.

4.2 Identifierade risker

Finansiell verksamhet är utsatt för olika sorters risker. En aktiv förvaltning skapar möjlighet att hantera riskerna. De risker som finns utgörs främst av ränterisk, motpartsrisk, likviditetsrisk och operativ risk

Ränterisk är en risk till följd av värdeförändring på räntebärande positioner till följd av ändrade marknadsräntor. För att minska marknadsrisken sätts begränsningar i vilka instrument som är tillåtna dels genom bindningstider på kapital och räntor.

Motpartsrisk utgörs av risken att motparten inte kan uppfylla sina förpliktelser. För att minska motpartsrisken fastställs vilka motparter som affärerna görs med.

Likviditetsrisk utgörs av att placerade medel inte kan omsättas till likvida medel när behov föreligger. Detta hanteras genom att del av placering skall göras i sådana finansiella tillgångar som snabbt kan omsättas på marknaden utan betydande förluster.

Operativ risk utgörs av förluster på grund av icke ändamålsenliga eller otillräckliga rutiner, avsiktliga eller oavsiktliga mänskliga fel, felaktiga system eller till följd av externa händelser. Den operativa risken minskas genom att styrelsen har god kännedom om hanteringen och fattar beslut om tillämpningsanvisningar. En hög riskmedvetenhet och kritisk granskning bland inblandande personer minskar den operativa risken.

Ansvarig tjänsteman skall i det dagliga arbetet beakta de risker som finns i den finansiella verksamheten. Arbetet skall organiseras så att flera personer är delaktiga i verksamheten för att minska den operativa risken.

Vid kortsiktiga placeringar av kapital skall relationen risk och avkastning beaktas. Kommunen skall placera i finansiella instrument som är Investment Grade (K3 enligt Standard & Poor eller Prime-3 enligt Moody's). Dessutom får placeringar göras i svenska kommuner, helägda statliga och kommunala bolag som ej är ratade.

5 Tillgångar

5.1 Kommunkoncernens kassaflöden

Samtliga helägda kommunala bolag skall ingå i en koncernkontostruktur som ägs av kommunen. Detta för att ut- och ingående betalningsströmmar skall kunna kvittas mot varandra för att inte uppnå några ränteförluster.

De kommunala bolagen äger ej rätt att öppna nya konton utanför koncernkontostrukturen utan att skriftligen efterhöra kommunstyrelsens uppfattning.

Ansvarig tjänsteman skall på kommunstyrelsen uppdrag handha de kommunala bolagens begäran om nya konton eller liknande.

5.2 Likvidöverskott i kommunen

Uppkommer likvidöverskott i kommunen skall detta i första hand användas för att avsätta medel för pensioner till Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse för att säkerställa framtida pensionsutbetalningar. I andra hand skall det användas för att finansiera de kommunala bolagen behov av upplåning.

Utifrån den aktuella och planerade likvidsituationen i kommunen skall ansvarig tjänsteman till kommunstyrelsen föreslå vilka medel som skall avsättas till Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse.

5.3 Utlåning

Vid utlåning av överlikviditet, vidareutlåning eller långsiktig utlåning skall avkastningen ställas i relation till de risker som tas och aktuellt marknadsläge. Förutom placering i banker eller dylikt får utlåning endast ske inom kommunkoncernen.

All utlåning i kommunen skall ske från kommunstyrelsen och på affärsmässiga villkor.

Utlåning till de helägda kommunala bolagen skall ske på affärsmässiga villkor. Vid långsiktig utlåning skall hänsyn tas till kommunens behov av att avsätta medel till Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse.

5.4 Placering pensionsmedel

Kommunfullmäktige skall enligt kommunallagen besluta om hur pensionsmedlen skall användas. Härnösands kommun redovisar hela sin pensionsskuld i balansräkningen, så kallad fullkonsolidering. Det innebär att förändringar skulden påverkar kommunens ekonomiska resultat. Tidigare upparbetade pensionsmedel placeras via återlån till kommunen, medan nya upparbetade pensionsmedel skall överföras till Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse.

6 Skulder

6.1 Allmän inriktning

Upplåningen skall genomföras för att långsiktigt eller kortsiktigt trygga koncernens betalningsberedskap. Vid upplåning och skuldförvaltning skall risknivån fastställas och den lägsta finansieringskostnaden skall eftersträvas utifrån den valda risknivån. Finansieringskostnaden skall hållas låg med hjälp av konkurrens vid upplåning.

Upplåning för att skaffa medel för placering är inte tillåtet. Detta får dock inte förhindra att upplåning sker vid en tidpunkt som bedöms som lämplig för senare finansiering.

Vid upplåning skall inte pantsättning av tillgångar göras utan säkerhet skall ske genom den kommunala beskattningsrätten och kommunal borgen.

Härnösands kommun är medlem i kommuninvest² och skall använda den möjligheten som det innebär att få en bra låg finansieringskostnad. Det är dock viktigt att den konkurrens som finns på den finansiella marknaden används, för att koncernen skall få så låg finansieringskostnad som möjligt, givet viss risk.

6.2 Risk och upplåningsbehov

Varje år skall kommunfullmäktige i samband med fastställande av årsbudget också fastställa inom vilken ram som kommunstyrelsen kan göra långsiktig upplåning.

För de kommunala bolag samt övriga organisationer som kommunen tidigare har borgat för, skall kommunfullmäktige i samband med fastställande av årsbudget, fastställa borgenstak.

För att inte utsätta kommunen och koncernen för risk att inte ha pengar att tillgå så skall kommunen och de helägda kommunala bolagen försäkra sig att det upplånade kapitalet inte kan sägas upp, det vill säga ha en kapitalbinding som är relevant.

Koncernen måste säkerställa behov av kapital. Genom att tillse att inte en större del av lånen kan sägas upp eller förfalla samtidigt kan risken minskas. Av den totala lånestocken får maximalt 50% förfalla till betalning varje år. Detta gäller under förutsättning att inte kapital har säkerställts i motsvarande grad på annat sätt inom koncernen.

Räntebindingstiden skall anpassas efter låneportföljens storlek samt risk på investering. Kommunstyrelsen och respektive styrelse i de kommunala bolagen skall besluta om vilka genomsnittliga räntebindingstider som gäller för organisationen, där också beslutet motiveras. Beslutet från de kommunala bolagen skall tillställas kommunstyrelsen.

För Härnösands kommun gäller att den genomsnittliga räntebindingstiden ställs i relation till den totala skulden för kommunen.

Låneskuld, Mkr	Genomsnittlig räntebindingstid år	
	Min	Max
< 100	0	2,0
101-200	0,2	2,0
201-400	0,4	3,0
401-	1,0	4,0

Ansvarig tjänsteman skall i samband med budget, för kommunstyrelsen föreslå justering av befintliga borgenstak.

Avräkningen av säkerställt kapital sker på koncernnivå. Det innebär att det är möjligt att inom koncernen handla med rätten av säkerställt kapital. Detta sker på marknadsvillkor. Varje bolag skall

² Kommuninvest ekonomiska förening som äger Kommuninvest i Sverige AB.

tillse att uppfylla sin del av att maximalt 50% av den totala lånestocken får förfalla per år.

6.3 Finansiell leasing

Finansiell leasing jämföras med upplåning och omfattas av regler för upplåning i detta dokument. Utifrån ett resonemang om risk omfattas även stora operationella leasingavtal av reglerna för upplåning.

Det är utifrån ett riskperspektiv som klassificeringen sker mellan operativ och finansiell leasing, inte utifrån ett redovisningsperspektiv. Därav skall även stora operationella leasingobjekt utifrån ett finansiellt riskperspektiv klassificeras som finansiell leasing och jämföras med upplåning.

6.4 Pensionsskuld

Kommunens pensionsskuld skall minska genom avsättning av medel till Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse. De kommunala bolagen som har pensionsskuld i sin balansräkning skall ta ställning till huruvida de skall avsätta medel till Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse.

De kommunala bolagen skall meddela kommunstyrelsen vilken ställning som styrelsen har tagit i att avsätta medel pensionsskuld till Mellersta Norrlands Pensionsstiftelse.

6.5 Betalningssystem

Kommunstyrelsen skall ha effektiva betalningsrutiner och tillse att kontanthantering i kommunen minskar bland annat genom betalkort.

Samliga nämnder skall arbeta för att minska kontanthantering i verksamheten. För att möjliggöra detta skall varor/tjänster köpas mot faktura eller lämpliga betalkort användas. Kommunstyrelseförvaltningens ekonomikontor kommer att tillhandahålla betalkort där så är lämpligt. Utställande av generella betalkort jämföras med kortfristig upplåning. Ekonomikontoret ansvar för detta.

7 Försäkrings- och derivatinstrument

Kommunkoncernen får ingå sedvanliga på den svenska och internationella finansmarknaderna förekommande avtal i syfte att minska och/eller sprida de med placeringen/upplåningen eventuell förekommande risker.

Vid användning av derivatinstrument för att minska risken med upplåning skall kostnaden relativt risk beaktas. Här skall även administrativa kostnader beaktas.

Vid användning av derivatinstrument för placering av medel får detta användas om det finns underliggande värde som står som säkerhet för placeringen, exempelvis indexobligationer. Vid hantering av indexobligationer etc måste det finnas en kapitalgaranti på minst 90% av insatt belopp.

8 Borgen och garantier

Kommunal borgen beslutas av kommunfullmäktige och lämnas bara till helägda kommunala bolag eller till verksamhet som är av väsentligt intresse för kommunen. Målet är att minska på sikt avsluta ingångna borgensåtagande som ligger utanför kommunkoncernen.

För de kommunala bolag som kommunen ingått borgen för skall tillstålla utestående ej använda pantbrev till Härnösands kommun. Borgen för andra än de kommunala bolagen skall även de tillstålla Härnösands kommun pantbrev maximalt upp till borgensförpliktelsen, när sådana pantbrev finns. Det finns ingen förpliktelse att utfärda nya pantbrev för att täcka borgensåtagandet, om inte särskilda skäl så föreligger i samband med beslutet.

Borgen lämnas för lån till investeringar i byggnader, anläggningar, maskiner, transportmedel och inventarier mm.

Innan borgens tecknas om kommunal borgen, skall beslutet vunnit laga kraft, innan underskrift få ske.

Avkrävs något bolag garantier eller annan form av säkerhet skall kommunstyrelsen, eller den de utser, informeras.

Kommunstyrelsen äger rätt att i begränsad omfattning utge underskottsgarantier till vissa arrangemang, om dessa inte uppgår till väsentligt belopp.

För utställd borgen tas en borgensavgift som faktureras den som fått kommunal borgen. Borgensavgiften skall vara en riskpremie för den risk som kommunen tar genom att ingå borgen. Dessutom skall borgensavgiften medför att kommunala bolag inte får en konkurrensfördel när de bedriver verksamhet på en konkurrensutsatt marknad. Avgiftens storlek sätts av kommunfullmäktige i samband med budget eller i särskild ordning.

Ansvarig tjänsteman skall sammanställa uppgifter från kommunkoncernen och från de övriga organisationer som kommunen utger borgenstak för, vilket behov av kommunal borgen som finns.

Vid beräkning av borgensavgifter används det ingående borgensåtagandet som grund vid fakturering av avgiften. Skulle det uppkomma stora ökningarna av borgen under året kan kommunstyrelsen besluta att även detta skall ligga som grund för borgensavgift redan första året.

Avkrävs något kommunalt bolag garantier eller säkerheter skall ansvarig tjänsteman i kommunen informeras omgående.

9 Styrning, rapportering och internkontroll

9.1 Styrning

Kommunstyrelsen ansvarar för den övergripande finansiella kontrollen i koncernen och skall ha sådan uppsikt och ta sådana initiativ att detta är möjligt. Kommunstyrelsen äger rätt att inom denna finanspolicy utfärda riktlinjer inom det finansiella området som även gäller de kommunala bolagen och som inte strider mot annan lag eller författning. Mot de kommunala bolagen skall detta ses som en del av ett ägardirektiv.

För att underlätta samordning inom koncernen skall de kommunala bolagen vid nyupplåning eller omsättning av lån meddela kommunstyrelsen, eller den de utser, för att underlätta samordningen av kapitalbehovet.

Ansvarig tjänsteman skall inom dessa anvisningar samordna kapitalbehovet i kommunkoncernen. Vid behov av kapital i bolagen skall alltid ansvarig tjänsteman kontaktas först.

9.2 Rapportering

Kommunstyrelsen skall i samband med årsredovisning och delårsrapporter till kommunfullmäktige beskriva det finansiella läget. Dessutom skall kommunstyrelsen i sina anvisningar tillse att de löpande har sådan information som krävs för att kunna ha tillfredsställande kontroll på finansverksamheten i kommunen och de kommunala bolagen.

De kommunala bolagen skall vid löpande träffar med representanter för kommunstyrelsen rapportera om det finansiella läget för bolaget. Detta utöver vad kommunstyrelsen beslutar om att de kommunala bolagen skall rapportera.

Ansvarig tjänsteman skall varje månad delge kommunstyrelsen det finansiella läget i kommunen där likviditet, placeringar och lån framgår.

De helägda kommunala bolagen skall varje tertiäl rapportera till kommunstyrelsen, via ansvarig tjänsteman, det finansiella läget i bolaget där likviditet, placering, lån samt kommande kapitalbehov framgår. Detta skall ligga till grund för tertiälrapporten i kommunen.

9.3 Internkontroll

Samtliga uppgifter rörande finansförvaltning skall skötas av kommunstyrelsen, eller den de utser. Grundprincipen är att handläggare respektive kontrollfunktionen skall hållas åtskild.

Arbetet inom kommunstyrelseförvaltningens ekonomikontor skall organiseras så att flera personer är inblandad i varje transaktion.